

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2024-01-25

Ärendenummer
NV-09027-23

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemoria Förslag om nya energipolitiska mål KN2023/04578

Sammanfattning

Naturvårdsverket instämmer i att klimatomställningen och kraven att nå klimatmålen kommer att leda till en ökad elanvändning och därmed behov av utbyggnad av elsystemet. Naturvårdsverket har dock invändningar mot några delar av förslagen i promemorian. Våra viktigaste synpunkter i sammanfattning:

- Naturvårdsverket välkomnar ett planeringsmål för elsystemet, men anser att underlaget tydligare behöver beskriva vilken funktion det är tänkt att ha och vilka praktiska effekter som regeringen bedömer att det kommer leda till.
- Naturvårdsverket motsätter sig den nuvarande formuleringen av planeringsmålet och menar att det bör formuleras om för att spegla avvägningen mot andra samhällsmål.
- Naturvårdsverket delar bedömningen att ett planeringsmål regelbundet behöver följas upp och vid behov revideras. Ett alternativ till att slå fast ett siffersatt mål kan vara att hänvisa till de scenarier som regeringen använder i de nationella energi- och klimatplanerna för att därmed få till en regelbunden översyn av planeringsmålen. Ett annat sätt kan vara att planeringsmålet sätts som ett spann på de 214 - 320 TWh som Energimyndighetens senaste scenarier visar.
- Naturvårdsverket delar bedömningen att det behövs ökad samordning och samverkan mellan berörda aktörer för att uppnå mer effektiva plan- och tillståndsprocesser och tidig hantering av målkonflikter. Naturvårdsverket menar att ytterligare myndigheter utöver de utpekade behöver delta i sådan samverkan för att uppnå målet med att utveckla elsystemet.
- Naturvårdsverket delar bedömningen att förslaget innebär att myndigheten kommer att få fler tillståndsärenden att hantera och det är därför viktigt att det förstärkta anslaget för arbete med tillsyn och miljöprövning förlängs och vid behov ökas för att motsvara ärendenas omfattning.

- Naturvårdsverket instämmer i första delen av promemorians förslag till leveranssäkerhetsmål men anser att meningen om att *omotiverade hinder ska undanröjas* är olämpligt formulerad för att utgöra en del av ett mål. Det är otydligt i promemorian vilken sorts hinder som menas. Att exempelvis undanröja fysiska hinder kan innebära en direkt konflikt med många andra intressen, värden och mål.
- Naturvårdsverket anser att det är motiverat att se över det nationella målet för energieffektivisering i samband med den nationella implementeringen av de uppdaterade EU-direktiven om energieffektivitet och byggnaders energiprestanda.
- Naturvårdsverket delar inte bedömningen att det nuvarande svenska energieffektiviseringsmålet riskerar att stå i konflikt med Sveriges klimatmål. Syftet med energieffektiviseringsmålet är att vara ett verktyg för att nå uppsatta klimatmål.

Naturvårdsverkets ställningstaganden och skäl

Naturvårdsverket delar bedömningen att klimatomställningen och kraven att nå klimatmålen kommer att leda till en ökad elanvändning och därmed behov av utbyggnad av elsystemet. Naturvårdsverket välkomnar att regeringen tar fram planeringsmål, leveranssäkerhetsmål och ser över nuvarande nationella energieffektiviseringsmål.

Myndigheten har dock följande synpunkter på förslagen:

2. Planeringsmål för elsystemet

Måltext som speglar avvägning mot andra samhällsmål

Naturvårdsverket välkomnar ett planeringsmål för elsystemet, men anser att underlaget tydligare behöver beskriva vilken funktion det är tänkt att ha och vilka praktiska effekter som regeringen bedömer att det kommer leda till.

Naturvårdsverket motsätter sig den nuvarande formuleringen av målet. För att spegla att omfattningen av elproduktion och elöverföring behöver vägas mot dess kostnader och andra samhällsmål, inklusive miljömålen, föreslår Naturvårdsverket följande planeringsmål:

Planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar att leverera den el som *efterfrågas* för en ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen *på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt och med hänsyn till andra samhällsmål*.

Stora osäkerheter gör att målnivån bör förhålla sig till Energimyndighetens scenarier. Promemorian utvecklar inte närmare varför nivån 300 TWh har valts som det elbehov som Sverige bör planera för. De scenarier som promemorian hänvisar till bygger på bedömningar som förändrats mycket över tid. Både Svenska kraftnät och Energimyndigheten tar regelbundet fram scenarier som innehåller information om hur elanvändningen kan tänkas utvecklas. Scenarier tas också fram av en rad andra aktörer. Osäkerheten är, som regeringen anför i promemorian, väldigt stor. Naturvårdsverket delar därför bedömningen att ett planeringsmål regelbundet behöver följas upp och vid behov revideras. Ett alternativ till att slå fast ett siffersatt mål kan vara att hänvisa till de scenarier som regeringen använder i de nationella energi- och klimatplanerna för att därmed få till en regelbunden översyn av planeringsmålen. Ett annat sätt kan

vara att planeringsmålet sätts som ett spann på de 214 - 320 TWh som Energimyndighetens senaste scenarier visar.

Samverkan med fler myndigheter

Naturvårdsverket instämmer i beskrivningen att ett kraftigt expanderande elsystem kan få konsekvenser för möjligheten att uppfylla andra samhälls- och miljömål och att det behövs effektiva plan- och tillståndsprocesser.

Naturvårdsverket delar bedömningen att det behövs ökad samordning och samverkan mellan berörda aktörer för att uppnå mer effektiva plan- och tillståndsprocesser och tidig hantering av målkonflikter. Naturvårdsverket menar att ytterligare myndigheter utöver de utpekade behöver delta i sådan samverkan för att uppnå målet med att utveckla elsystemet. Vi ser också ett behov av att snabbt få till de regeländringar som genomför nya EU-krav, exempelvis de som rör tidsfrister och accelerationsområden i det reviderade förnybartdirektivet.

I samverkan med många andra myndigheter inom ramen för Miljömålsrådets uppdrag om Ramverk för nationell planering arbetar Naturvårdsverket med att utveckla lämpliga arbetssätt mellan myndigheterna för att kunna arbeta fram samordnade kunskaps- och planeringsunderlag. Ett uppdrag att ta fram sådana underlag bör lämpligen ges till en bred konstellation av myndigheter för att på så sätt kunna bidra till synergieffekter och minskad risk för onödiga markanvändnings- och målkonflikter.

Planeringen för nya kraftledningar, nya anslutningar och nya elproduktionsanläggningar behöver också hantera de markanvändningskonflikter som riskerar att uppstå, hur miljömålen och andra samhällsmål ska kunna uppnås och att framtidens förändrade klimat ställer krav på anpassning. Den gröna omställningen innefattar även mål och regleringar i form av nya EU-förordningar och direktiv som ska säkerställa den biologiska mångfalden och andra miljömål. Planeringsmålet för elsystemet behöver därför ta hänsyn till dessa förutsättningar.

Fler tillståndsärenden leder till behov av fortsatt förstärkt anslag

Naturvårdsverket delar bedömningen att förslaget innebär att myndigheten kommer få fler tillståndsärenden att hantera. Därför ser myndigheten att det är viktigt att det förstärkta anslaget för arbete med tillsyn och miljöprövning förlängs och vid behov utökas för att motsvara ärendenas omfattning, se vidare Naturvårdsverkets budgetunderlag 2024–2026, s 11, NV-01419-23.

Naturvårdsverket vill även förtydliga att arbetet med att bidra till effektiva tillståndsprocesser sker på flera sätt. Myndigheten arbetar främjande med vägledning, rapportering, planeringsunderlag och med förslag till regelförenklingar utöver att delta som part i olika typer av tillståndsprocesser.

3. Leveranssäkerhetsmål för elsystemet

Naturvårdsverket instämmer i första delen av promemorians förslag till leveranssäkerhetsmål.

Naturvårdsverket anser emellertid att meningen om att *omotiverade hinder ska undanröjas* är olämpligt formulerad för att utgöra en del av ett mål. Det är otydligt i promemorian vilken sorts hinder som menas. Att exempelvis undanröja fysiska hinder kan innebära en direkt konflikt med många andra intressen, värden och mål. Naturvårdsverket föreslår exempelvis *Elsystemet ska skapa förutsättningar för en effektiv elmarknad med konkurrenskraftiga priser.*

4. Energieffektiviseringsmål

Naturvårdsverket anser att det är motiverat att se över det nationella målet för energieffektivisering i samband med den nationella implementeringen av de uppdaterade EU-direktiven om energieffektivitet och byggnaders energiprestanda.

Det nya energieffektiviseringsdirektivet innehåller flera förändringar på energieffektiviseringsområdet, bland annat skärpta mål som sammantaget utgör det mest ambitiösa energieffektiviseringsprogrammet i världen. Dessa mål kommer att bli utmanande att nå för Sveriges del och den samlade styrningen mot de nya energieffektiviseringsmålen kan komma att påverka flera politikområden.

Naturvårdsverket delar inte bedömningen att det nuvarande svenska energieffektiviseringsmålet riskerar att stå i konflikt med Sveriges klimatmål. Syftet med energieffektiviseringsmål är att vara ett verktyg för att nå uppsatta klimatmål. Detta finns närmare beskrivet i EU:s uppdaterade energieffektiviseringsdirektiv. Både EU:s energieffektiviseringsmål och det nationella målet är satta till 2030. Det svenska målet kommer därmed exempelvis inte att begränsa användningen av kärnkraftverk eller vätgasproduktion med stora termiska förluster som tas i drift efter 2030.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Risinger efter föredragning av avdelningschef Marie Uhrwing.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit projektledaren Jenny Oltner samt handläggarna Johan Leymann, Dag Henning, Ann Åkerskog samt Annemay Ek.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Björn Risinger

Marie Uhrwing

Kopia till:

Kn.e.remissvar@regeringskansliet.se